

De toegevoegde waarde van de Twentse economie.

Ontwikkeling 2015-2024
in vergelijkend regionaal perspectief

Enschede, januari 2026

Edwin van de Wiel

e.vandewiel@kennispunttwente.nl

06 – 21 27 40 70

Ruud Esselink

r.esselink@kennispunttwente.nl

06 – 25 74 59 69

**Twentse
Observaties**

In het kort

- De toegevoegde waarde van de Twentse economie is € 25.546 miljoen in 2024. Dit is 3,0 procent van de Nederlandse economie.
- In Twente is de totale toegevoegde waarde tussen 2015 en 2024 met € 5 miljard gestegen (+24%), wat hoger is dan het landelijke gemiddelde (+19%).
- Sinds 2022 stagneert de ontwikkeling van de Twentse toegevoegde waarde (+0,7% t.o.v. +1,1% landelijk).
- De ontwikkeling van de toegevoegde waarde (+24%) was in Twente sterker dan de toename van het aantal banen (+16%).
- De gemiddelde toegevoegde waarde per baan in Twente is gestegen van € 68.100 naar € 72.550 (+6%), maar ligt nog onder het landelijke gemiddelde (€ 85.700).
- Bij vergelijking van Twente met andere Nederlandse regio's staat Twente negende qua omvang van de economie en achtste qua groei van toegevoegde waarde.
- Zakelijke dienstverlening is de grootste sector in Twente (€ 5,1 miljard), gevolgd door industrie (€ 4,5 miljard) en handel (€ 3,9 miljard).
- De sectoren informatie & communicatie en bouw groeiden relatief het sterkst.
- Twente is relatief meer gespecialiseerd in bouw, industrie, onderwijs, zorg en handel dan Nederland als geheel.
- De Hightech Systemen en Materialen (HTSM) levert de grootste bijdrage aan de Twentse economie (€ 3.552 miljoen in 2024, +35% sinds 2015).
- Vergeleken met omliggende regio's is de HTSM-sector in Twente groter, maar de groei is minder sterk dan in de omliggende regio's.

Introductie

Voor het duiden van de economische ontwikkeling van Twente en andere regio's is de ontwikkeling van het aantal werkzame personen een belangrijke indicator. Toch is de ontwikkeling van de werkgelegenheid alleen niet altijd een goede indicator van de regionale economie. Zo kan de werkgelegenheid afnemen maar de omzet per werknemer toenemen. We kunnen dan op basis van alleen de werkgelegenheidsontwikkeling niet zeggen dat het minder goed gaat. De regionale toegevoegde waarde is een aanvullende indicator voor de regionaal economische vitaliteit.

In deze verkennende observatie presenteren we de ontwikkeling van de toegevoegde waarde totaal, per sector en zoomen we in op de topsector hightech systemen en materialen (HTSM), waarbij we Twente vergelijken met een aantal andere regio's.

Enkele begrippen

Toegevoegde waarde

De toegevoegde waarde is het verschil tussen verkoop- en inkoopwaarde van een product of dienst. Zo koopt een bakker meel, gist, energie etc. in om brood te bakken. Het verschil tussen de inkoopkosten van de ingrediënten en de verkoopprijs van één brood is de toegevoegde waarde van één brood.

Bruto en netto toegevoegde waarde

Bruto toegevoegde waarde is de toegevoegde waarde inclusief de bedragen die gereserveerd worden voor vervanging. Of anders geformuleerd met de kosten van slijtage en vernieuwing van machines etc. wordt geen rekening gehouden. Netto toegevoegde waarde is de waarde die wordt toegevoegd minus de bedragen die gereserveerd worden voor vervanging.

Brutowinst

Natuurlijk maakt de bakker ook andere kosten dan afschrijving op machines etc. Zo zal de huur van het winkel/bedrijfspand, het salaris van de bakkersknecht etc. betaald en daarmee verrekend moeten worden in de prijs van de producten. Het verschil tussen de inkoopprijs inclusief de kosten van de productie en de verkoopprijs wordt bruto winst genoemd. Deze term wordt niet gehanteerd bij duiding van regionaal economische prestaties, maar wel voor individuele bedrijven en instellingen.

Constante prijzen

We hanteren hierbij gegevens over de toegevoegde waarde in constante prijzen, met als basisjaar (voor het prijspeil) 2021. Hiermee tonen we de ontwikkeling die niet het gevolg is van prijsveranderingen.

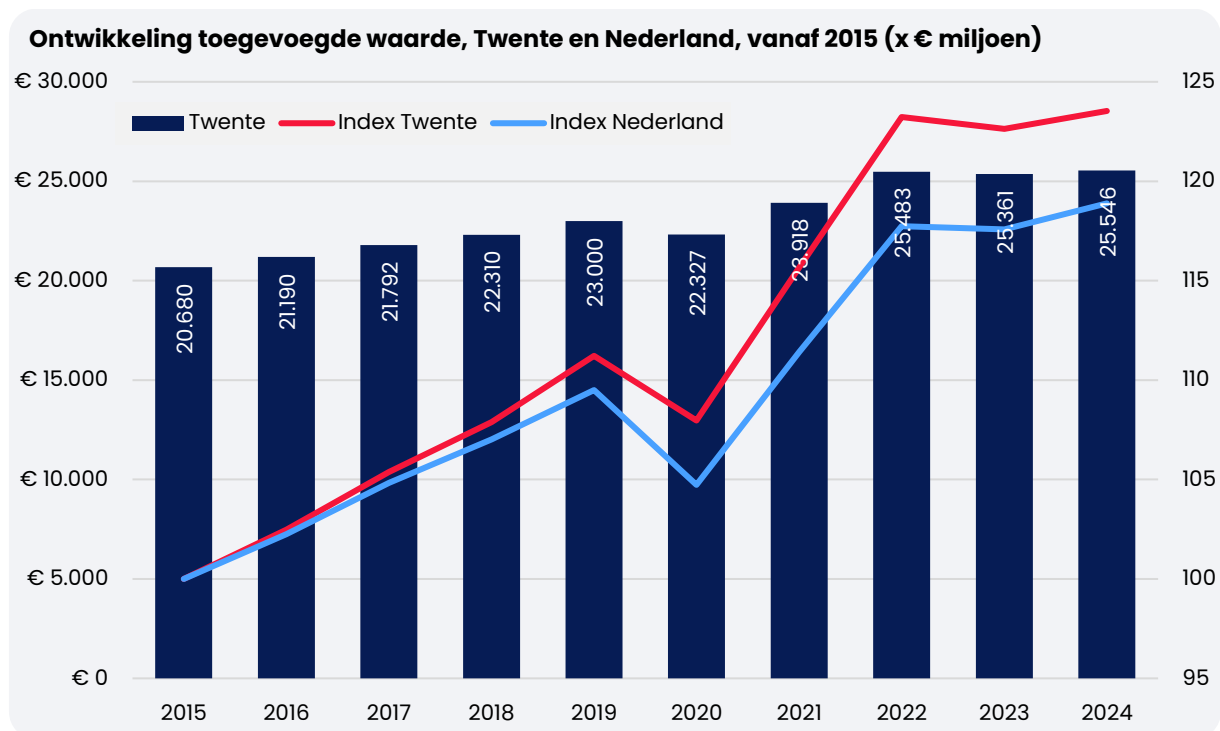
Ontwikkeling Twentse toegevoegde waarde

De omvang van de Twentse economie

De toegevoegde waarde van alle Twentse bedrijven en instellingen wordt ook wel de omvang van de Twentse economie genoemd. Deze omvang is voor 2024 berekend op ruim € 25 miljard (€ 25.546 miljoen). Van de totale Nederlandse economie is 3,0 procent in Twente gegenereerd; het werkgelegenheidsaandeel van Twente is met 3,6 procent groter.

Toegevoegde waarde sinds 2022 vrijwel gelijk gebleven

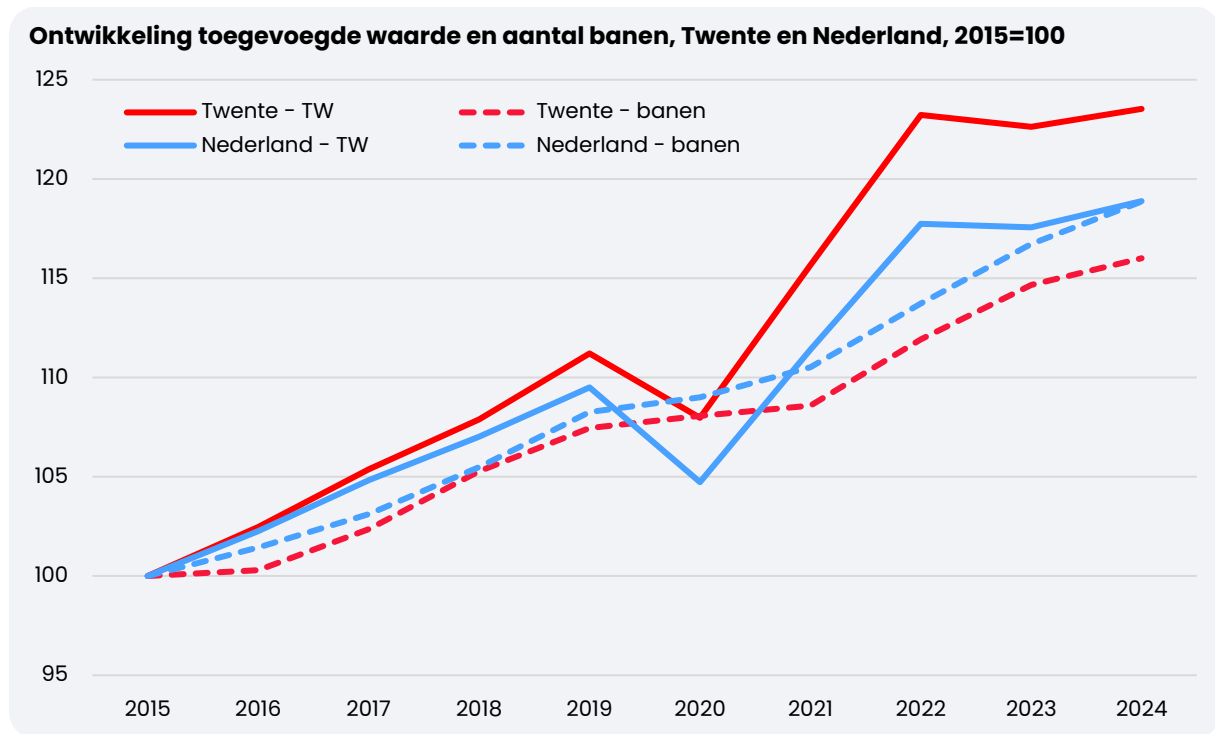
Tussen 2015 en 2024 is de totale toegevoegde waarde in Twente met een kleine € 5 miljard toegenomen (+24%). Landelijk was de stijging in dezelfde periode 19 procent. Ten opzichte van 2023 is de toegevoegde waarde in 2024 zo goed als gelijk gebleven in Twente (+0,7% tegen landelijk +1,1%).

Linker as: in absolute aantallen (x 1.000), rechter as: index 2015=100

Bron: LISA; bewerking: Kennispunt Twente.

De toegevoegde waarde is tussen 2015 en 2024 in Twente verhoudingsgewijs harder gestegen dan de groei van banen. De toegevoegde waarde is 24 procent gegroeid, de werkgelegenheid met 16 procent. Opvallend is dat landelijk beide groeipercentages gelijk zijn. De werkgelegenheid heeft zich landelijk sterker ontwikkeld dan in Twente, de toegevoegde waarde minder sterk.

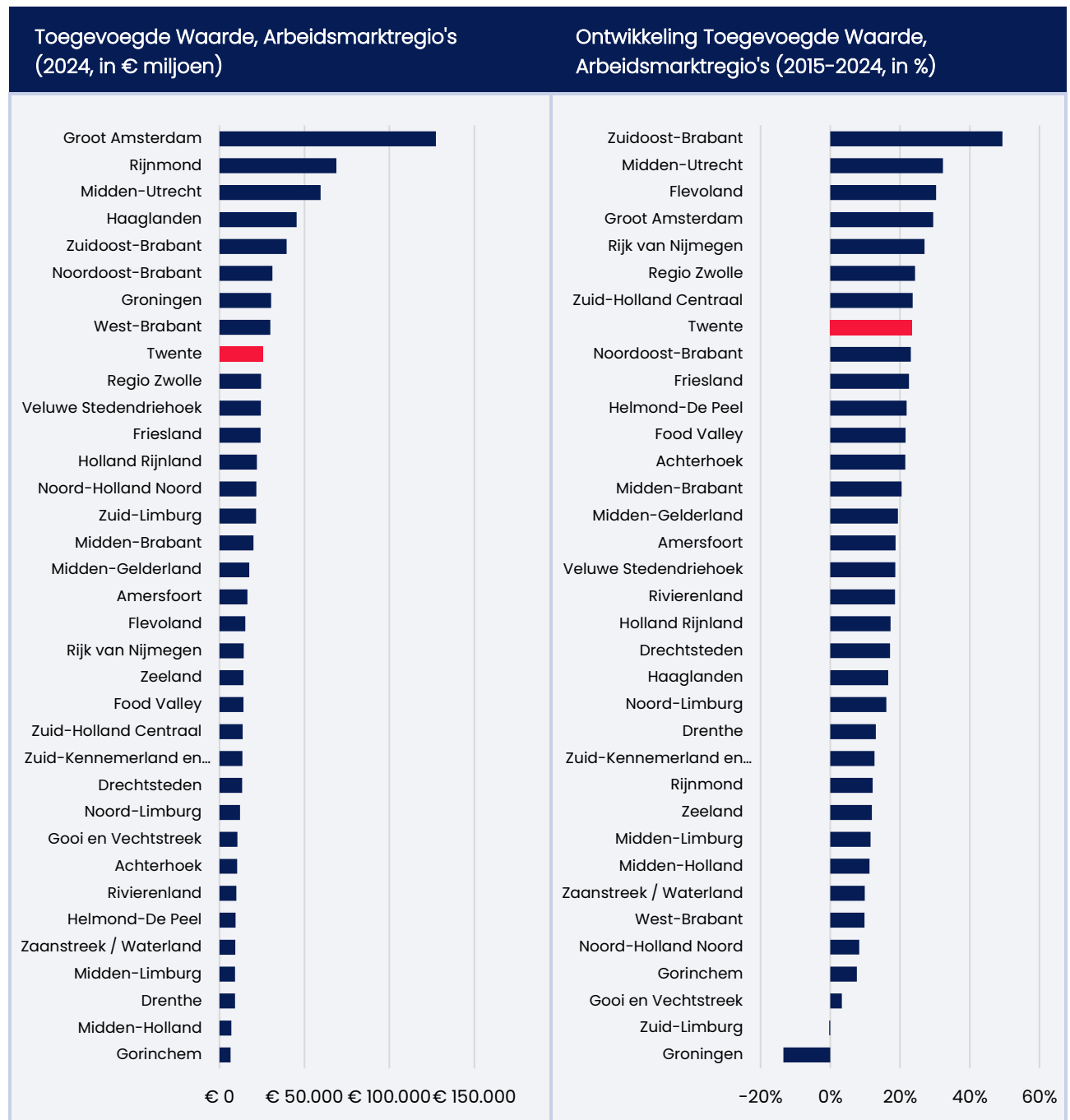
Bron: LISA; bewerking: Kennispunt Twente.

De toegevoegde waarde per baan ligt in 2024 in Twente lager dan landelijk, wel is het verschil kleiner geworden. Waar tussen 2015 en 2024 de gemiddelde toegevoegde waarde per baan landelijk ongeveer gelijk is gebleven (€ 85.700), is deze voor Twente gestegen van € 68.100 naar € 72.550 (+6%).

Twentse toegevoegde waarde in regionaal perspectief

Met een stijging van 24 procent sinds 2015 neemt Twente de achtste plaats in de top 10 van Nederlandse regio's in. De sterkere groei is gerealiseerd in de Brainportregio, de regio Utrecht/Amersfoort, Flevoland, Regio Amsterdam en Flevoland.

Naar omvang van de economie, uitgedrukt in toegevoegde waarde, neemt Twente de negende plaats in op de ranglijst van Nederlandse regio's. In 2015 was dit tiende plaats. Twente is daarmee een plaats gestegen.

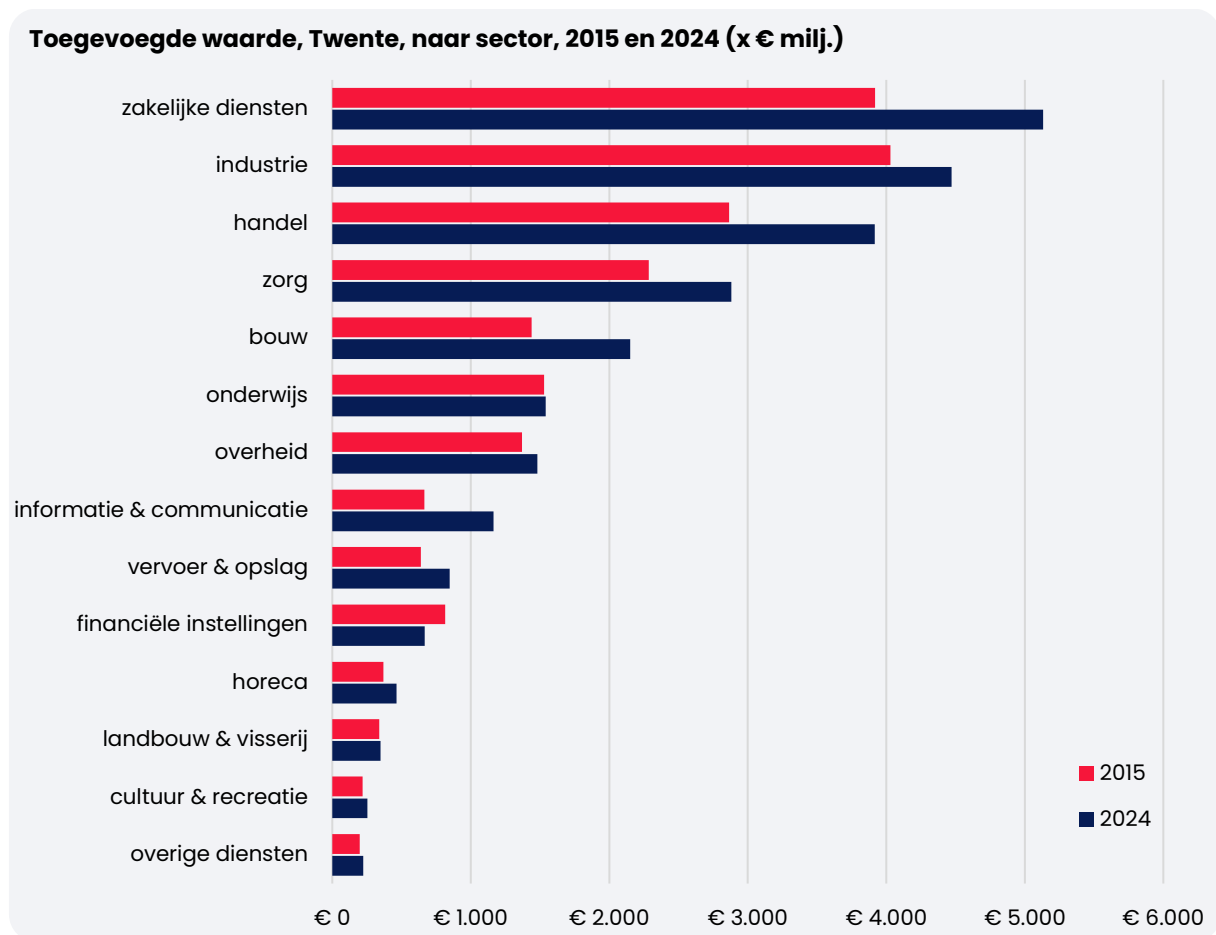
Bron: LISA; bewerking: Kennispunt Twente.

Toegevoegde waarde Twentse sectoren

Een vijfde van toegevoegde waarde gerealiseerd in zakelijke dienstverlening

De zakelijke dienstverlening levert in 2024 met € 5,1 miljard de grootste bijdrage aan de totale € 25,5 miljard toegevoegde waarde in Twente. De industrie (€ 4,5 miljard) en de groot- en detailhandel (€3,9 miljard) volgen op enige afstand. Cultuur, sport en recreatie en overige dienstverlening hebben van de onderscheiden sectoren de kleinste toegevoegde waarde (respectievelijk € 254 miljoen en € 224 miljoen).

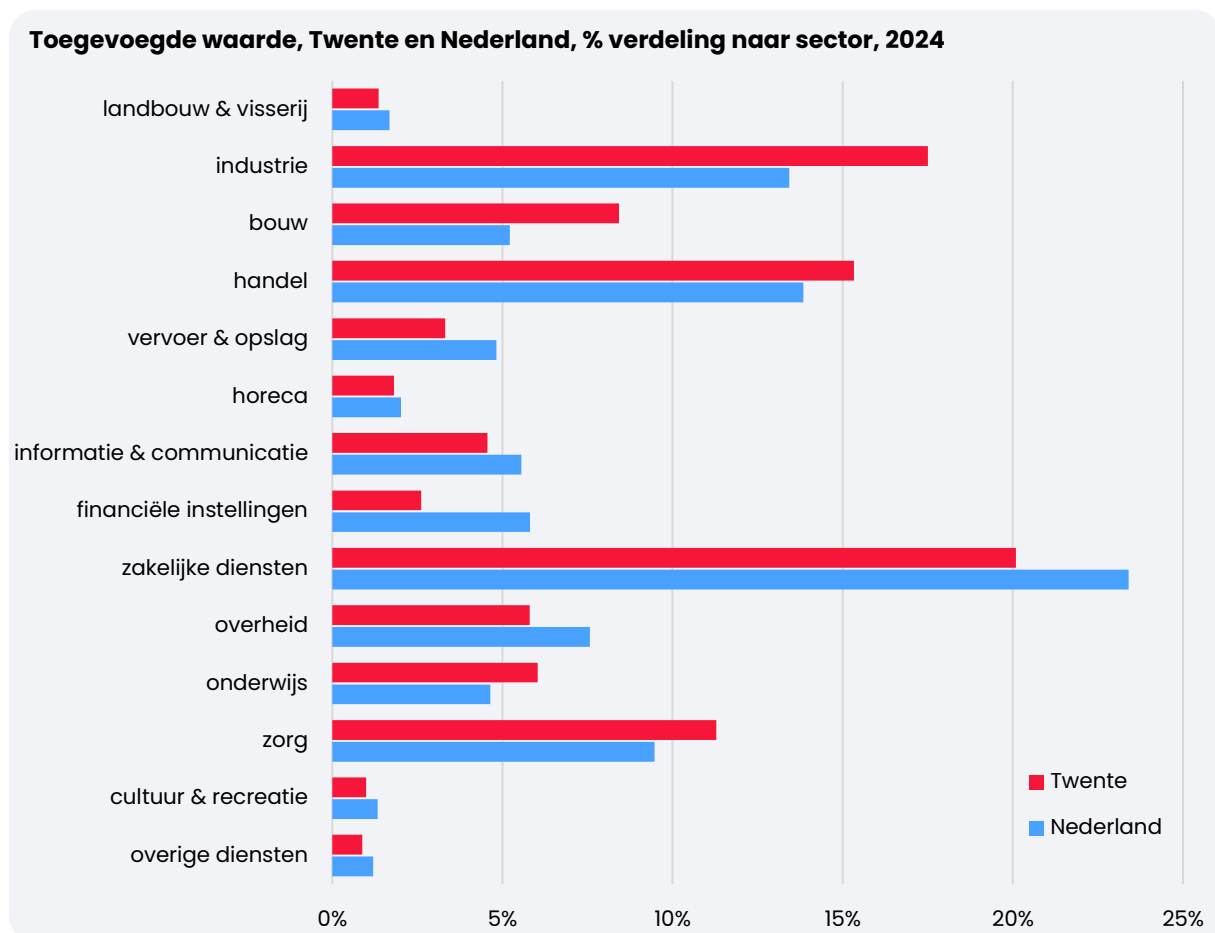
Tussen 2014 en 2025 is de toegevoegde waarde in Twente relatief het sterkst gegroeid in de sector informatie en communicatie en de bouwsector. De enige sector met een afname is de sector financiële instellingen. Dit is overeenkomstig het landelijk beeld.

Bron: LISA; bewerking: Kennispunt Twente.

Vergeleken met Nederland hebben met name de bouw en de industrie een relatief hoger aandeel in de Twentse toegevoegde waarde. Daarnaast zijn ook het onderwijs, de zorg en de handel meer vertegenwoordigd in Twente. Twente is in deze sectoren meer gespecialiseerd dan in Nederland als geheel.

Sectoren met een ten opzichte van Nederland kleiner aandeel in de totale toegevoegde waarde zijn financiële instellingen, zakelijke dienstverlening, en ook vervoer & opslag. Deze sectoren in Twente zijn minder gespecialiseerd dan in Nederland als geheel. De zakelijke dienstverlening is de grootste Twentse sector naar toegevoegde waarde, maar heeft in vergelijking met Nederland een meer bescheiden omvang.

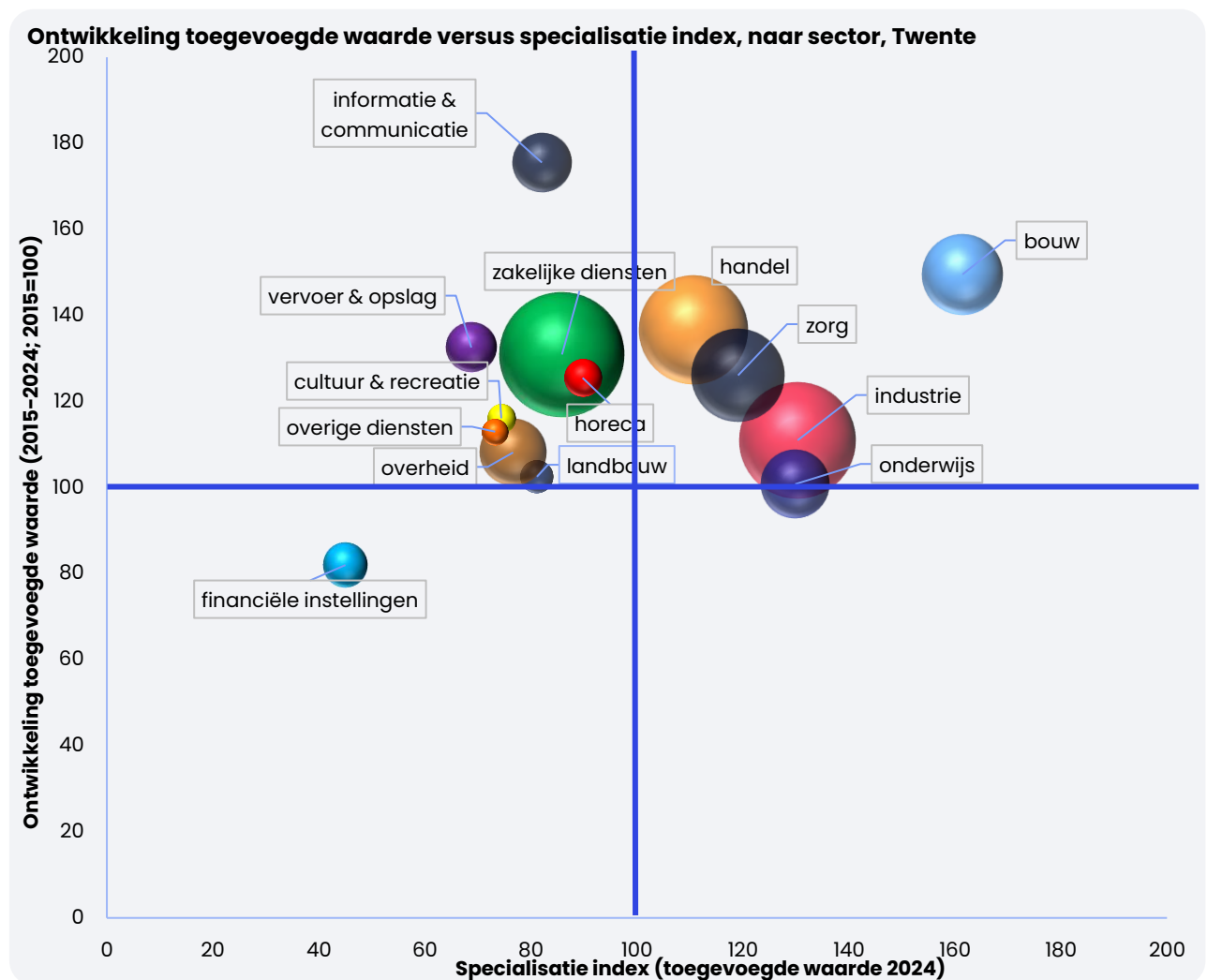
Bron: LISA; bewerking: Kennispunt Twente.

In de figuur op de volgende pagina zijn de omvang van de toegevoegde waarde in 2024, de ontwikkeling van de toegevoegde waarde sinds 2015 en de mate van specialisatie in 2024 weergegeven in één figuur.

De omvang van de bol geeft de grootte van de toevoegde waarde weer. Zo is de bol van de informatie & communicatie (linksboven) aanmerkelijk kleiner dan de bol van de industrie (rechts boven de as). De industrie kent een grotere toegevoegde waarde dan de informatie & communicatiesector. Alle bollen, met uitzondering van de financiële instellingen staan boven de horizontale lijn. De toegevoegde waarde is voor deze sectoren toegenomen sinds 2015. Vijf bollen, de eerder genoemde sectoren bouw, handel, industrie,

onderwijs en zorg staan rechts van de verticale as. Zij kennen een sterkere specialisatie dan in Nederland. Op basis van het landelijk gemiddelde zouden we minder toegevoegde waarde verwachten. Voor de overige sectoren geldt dat een grotere toegevoegde waarde verwacht zou mogen worden op basis van het landelijke beeld. Deze sectoren laten een mindere specialisatie zien.

De bouwsector onderscheidt zich met een sterke toename van de toegevoegde waarde tussen 2015 en 2024 en vergeleken met landelijk ook een groot aandeel in de totale toegevoegde waarde. Het omgekeerde geldt voor de (kleinere) sector financiële instellingen. De sterke groei van de toegevoegde waarde in de Twentse sector informatie & communicatie heeft zich nog niet vertaald in een vergeleken met Nederland grotere relatieve bijdrage aan de totale toegevoegde waarde.

Bron: LISA; bewerking: Kennispunt Twente.

Topsector, in het bijzonder de HTSM

Topsectoren

In 2011 heeft de regering topsectoren aan gewezen. Een topsector is een sector waar het Nederlandse bedrijfsleven en de universiteiten en onderzoekscentra wereldwijd in uitblinken. In totaal zijn negen topsectoren onderscheiden.

Van negen onderscheiden topsectoren levert HTSM grootste bijdrage

In Twente heeft de topsector hightech systemen en materialen (HTSM) de grootste toegevoegde waarde, namelijk € 3.552 miljoen in 2024. Dit is 14 procent van de totale toegevoegde waarde van de Twentse economie. De agrofood volgt met € 1.604 miljoen op ruime afstand. De groeipercentages van lifescience, logistiek en creatieve industrie zijn hoger dan die van de HTSM. Deze drie sectoren tezamen zijn relatief klein en hebben een omvang van 10 tot 25 procent van de HTSM-sector. De toegevoegde waarde van de HTSM-sector is met 35 procent toegenomen in de periode 2015-2024.

Ontwikkeling toegevoegde waarde topsectoren in Twente (in € miljoen) (2015-2024)

	Abs. omvang		2015-2024	
	2015	2024	abs. ontw.	% ontw.
Agrofood	€ 1.559	€ 1.604	€ 45	3%
Chemie	€ 539	€ 563	€ 24	4%
Creatieve industrie	€ 316	€ 429	€ 113	36%
Energie	€ 726	€ 844	€ 119	16%
HTSM	€ 2.631	€ 3.552	€ 922	35%
Lifescience	€ 205	€ 364	€ 159	77%
Logistiek	€ 569	€ 778	€ 208	37%
Tuinbouw	€ 41	€ 47	€ 7	17%
Water	€ 11	€ 7	€ -5	-41%

Nota bene: de toegevoegde waarde cijfers voor de topsectoren zijn niet bij elkaar op te tellen

Bron: LISA; bewerking: Kennispunt Twente.

Twentse HTSM groter dan in omliggende regio's

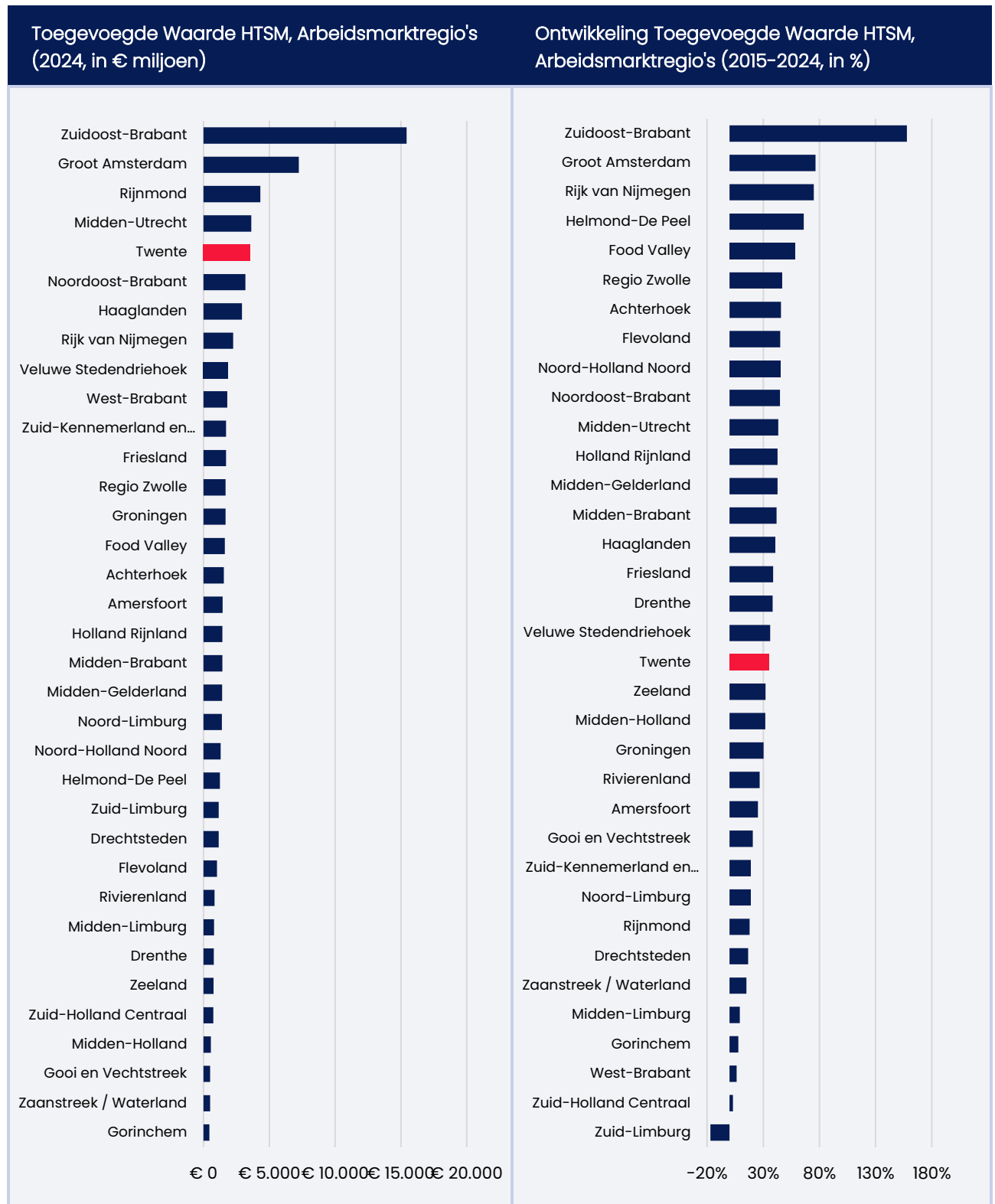
Uitgedrukt in de toegevoegde waarde is de HTSM-topsector in Twente duidelijk groter dan in de omliggende regio's Achterhoek, Regio Zwolle en Veluwe Stedendriehoek. Vergeleken met de regio Groot-Amsterdam en Zuidoost-Brabant is niet alleen de omvang maar ook de ontwikkeling kleiner. Vooral Zuidoost-Brabant, beter bekend als Brainport met ASML als boegbeeld, onderscheidt zich met een zeer sterke door groei van de HTSM.

Ontwikkeling toegevoegde waarde HTSM, Twente vergeleken (in € miljoen) (2015-2024)

	2015	2024	2015-2024 abs.	2015-2024 %
Twente	€ 2.631	€ 3.552	€ 922	35%
Achterhoek	€ 1.057	€ 1.542	€ 484	46%
Groot-Amsterdam	€ 4.107	€ 7.246	€ 3.139	76%
Haaglanden	€ 2.081	€ 2.930	€ 849	41%
Regio Zwolle	€ 1.144	€ 1.681	€ 537	47%
Veluwe Stedendriehoek	€ 1.369	€ 1.865	€ 496	36%
Zuidoost-Brabant	€ 5.984	€ 15.427	€ 9.443	158%

Bron: LISA; bewerking: Kennispunt Twente.

Als de omvang en ontwikkeling van de HTSM voor alle arbeidsmarktregio's in figuren wordt weergegeven (zie volgende pagina), valt weer de sterke positie van Zuidoost-Brabant op. Van alle 35 arbeidsmarktregio's neemt Twente de vijfde positie in als het gaat om de totale toegevoegde waarde in de HTSM. Bij de procentuele ontwikkeling van deze toegevoegde waarde tussen 2015 en 2024 neemt Twente een middenpositie in.

Bron: LISA; bewerking: Kennispunt Twente.

Kennispunt Twente

Kennispunt Twente is het onderzoeksbureau van de Twentse gemeenten en de Regio Twente. Wij versterken de kennispositie van beslissers in de regio door hoogwaardige sturingsinformatie te leveren. Zo leveren wij onder meer informatie over het gebruik en de kostenontwikkeling in het sociaal domein, de vitaliteit van buurten en de ontwikkeling van de regionale en lokale economie en arbeidsmarkt. Dit doen wij in de vorm van dashboards, zoals de Twentse Arbeidsmarktmonitor en de Twente Index, brochures en rapporten. Ook laten wij geregeld inwoners van vijf Twentse gemeenten meedenken over lokale vraagstukken vanuit onze inwonerpanels. Kijk voor een uitgebreid overzicht van al onze producten en dienstverlening op www.kennispunttwente.nl. Hier vindt u ook meer cijfers op gemeenteniveau.

Twentse observaties

Door de aard van onze werkzaamheden hebben we regelmatig 'bijvangst'. Dat zijn bijvoorbeeld lezingen of webinars, verdiepingen op een onderwerp uit één van onze monitoren of analyses van te verwerken basisdata. Deze zijn niet alleen voor de eigenlijke opdrachtgever interessant maar ook voor een grotere doelgroep. Wij willen dan ook deze 'bijvangst' graag onder de aandacht brengen van een breder publiek onder de titel 'Twentse observaties'. Wat is de stand van de regio? Hoe ontwikkelt Twente zich? Wat betekent dit voor onze regio? Voor deze observaties houden we maar één selectiecriteria aan: 'zonde om niet verder te verspreiden'. Publicatie vindt in ieder geval plaats via onze website en onze themasites.

Colofon

De toegevoegde waarde van de Twentse economie.
Ontwikkeling 2015–2024 in vergelijkend regionaal perspectief
Samenstelling: Kennispunt Twente
T 053 – 487 67 20
E info@kennispunttwente.nl